

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

ISSN 2306-6814

9 772306 681405

Науково-практичний журнал

№22 листопад 2023

Головний редактор:

Ємельянов В.М.,
доктор наук з державного управління,
професор, заслужений діяч науки
і техніки України

Заступники головного редактора:

Антонова Л.В.,
кандидат економічних наук, доктор наук
з державного управління, професор
Нора Г.А.,
доктор економічних наук, професор

Відповідальні секретарі:

Штиршов О.М., кандидат наук з
державного управління, доцент
Тимофеев С.П., кандидат наук з
державного управління, доцент
Кучеренко Г.Б.

Члени редакційної колегії:

Abbas Mardani, Ph.D. in Philosophy Management (USA)
Бартош Гордецки, доктор політичних наук, професор факультету журналістики й політичних наук Університету імені Адама Міцкевича (м. Познань, Польща)
Беглиця В. П., кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, професор
Гармідер А. Д., доктор економічних наук, доцент
Гнат'єва Т. М., кандидат економічних наук, доцент
Гришова І. Ю., доктор економічних наук
Дацій О. І., доктор економічних наук
Денисенко М. П., доктор економічних наук, професор
Козловський С. В., доктор економічних наук, професор
Кравчук А. О., кандидат економічних наук, доцент
Кушнір С. О., кандидат економічних наук, професор
Лазарева О. В., доктор економічних наук, професор
Ніколюк О. В., доктор економічних наук, професор
Плеханов Д. О., кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, професор
Резнікова Н. В., доктор економічних наук, професор
Сазонець І. А., доктор економічних наук, професор
Сазонець О. М., доктор економічних наук, професор
Сорока С. В., доктор наук з державного управління, професор
Стоян О. Ю., кандидат економічних наук, доктор наук з державного управління, доцент
Тарасова Т. О., доктор економічних наук, професор
Чвортко Л. А., кандидат економічних наук, доцент
Яременко Л. М., к. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Ярошевська О. В., доктор економічних наук, професор

ІНВЕСТИЦІЇ:

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 22 листопад 2023 р.

Журнал засновано у січні 2002 року.
Виходить 2 рази на місяць

Журнал включено до переліку наукових фахових
видань України з питань

ЕКОНОМІКИ ТА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Категорія «Б»

(Наказ Міністерства освіти і науки України від
02.07.2020 № 886)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292

ІНДЕКСАЦІЯ ВИДАННЯ В НАУКОМЕТРИЧНИХ БАЗАХ:

- Index Copernicus (IC);
- SIS;
- Google Scholar.

Свідоцтво КВ № 23727-13567ПП від 17.12.2018 року
ISSN 2306-6814

Передплатний індекс: 23892

Адреса редакції:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Поштова адреса:

04112, м. Київ, вул. Дорогожицька, 18, к. 29

Телефон: (044) 223-26-28, 458-10-73
(050) 382-06-63

E-mail: economy_2008@ukr.net
www.nayka.com.ua
www.investplan.com.ua

Засновники:

*Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
ТОВ "ДКС Центр"*
Видавець:
ТОВ "ДКС Центр"

Передрукування дозволяється лише за згодою
редакції.

Відповідальність за добір і викладення фактів несуть
автори. Редакція не завжди поділяє позицію авторів
публікацій.

За зміст та достовірність реклами несе
відповідальність рекламодавець.

Рекомендовано до друку Вченою Радою 16.11.23 р.
Підписано до друку 16.11.23 р.

Формат 60x84 1/8, Ум. друк. арк. 41.2.

Наклад — 1000 прим.

Папір крейдований, друк офсетний.

Замовлення № 1611/2.

Віддруковано у ТОВ «ДКС Центр»

м. Київ, пров. Куренівський, 17

Тел. (044) 537-14-34

© ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД, 2023

РОЗМІЩЕННЯ СТАТТІ

1. Вимоги щодо змісту наукової статті.

- 1.1. Високий науковий рівень статті.
- 1.2. Приймаються раніше не опубліковані наукові статті.
- 1.3. Автор несе відповідальність за оригінальність тексту статті (за плагіат відповідає автор).
- 1.4. Стаття повинна бути написана українською, російською або англійською мовою.
- 1.5. Автори опублікованих матеріалів несуть відповідальність за точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних назв, географічних назв та інших відомостей, а також за те, що в матеріалах не містяться дані, що не підлягають відкритій публікації.
- 1.6. Остаточне рішення про публікацію ухвалюється Редакційною колегією, яка також залишає за собою право на додаткове рецензування, редагування і відхилення статей.

2. Вимоги щодо оформлення наукової статті.

- 2.1. У статті з лівого боку має стояти індекс УДК (Регистр – «ВСЕ ПРОПИСНЫЕ»)
- 2.2. Ініціали та прізвище автора. Через кому після ПІБ зазначається науковий ступінь, вчене звання, посада, науковий заклад. (На мові статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою). ORCID ID.
- 2.3. Назва статті (Регистр – «Как в предложениях») мовою статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою.
- 2.4. Анотація.
 - 2.4.1. Мовою статті (обсяг не менш як 100 слів).
 - 2.4.2. Англійською мовою (обсяг не менш як 1800 знаків без пробілів).
 - 2.4.3. У статті не українською мовою обов'язкова анотація українською мовою (обсяг не менш як 1800 знаків без пробілів).
- 2.5. Ключові слова (5—8 слів) мовою статті, українською (якщо стаття не україномовна) та англійською мовою.

2.6. Текст статті.

У статті повинні міститись (із виділенням у тексті) такі елементи:

- постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями;
- аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття;
- формулювання цілей статті (постановка завдання);
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів;
- висновки з проведеного дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі;
- список літератури;
- список літератури (References) в романському алфавіті.

Згідно з новими правилами, які враховують вимоги міжнародних систем цитування, автори статей повинні давати список літератури в двох варіантах: один мовою оригіналу і окремим блоком той же список літератури (References) в романському алфавіті (harvard reference system), повторюючи в ньому в тому ж порядку всі джерела літератури, незалежно від того, чи є серед них іноземні.

Для правильного оформлення, скористайтеся рекомендаціями <http://www.economy.in.ua/d/references.doc> або замовте цю послугу в редакції (див. анкету для автора).

3. Технічні вимоги до статті.

- 3.1. Обсяг рукопису — 20—35 тис. знаків, включаючи рисунки, таблиці.
- 3.2. Стаття повинна бути виконана у форматі А-4 текстового редактора Microsoft Word for Windows (шрифт – Times New Roman). Якщо стаття зроблена в редакторі Microsoft Word (версія 2007) і має розширенням .docx, обов'язково потрібно відправити додатково файли статті Perezбережені у формат .doc для Microsoft Word (версія 97-2003) або .rtf. Назва файлу має відповідати прізвищу автора (наприклад: Іванов або Ivanov).
- 3.3. Кількість табличного матеріалу та ілюстрацій повинна бути доречною. Цифровий матеріал подається у таблиці, що має порядковий номер (наприклад, Таблиця 1.) і назву (друкується над таблицею посередині жирним шрифтом). Ілюстрації також потрібно нумерувати і вони повинні мати назви, які вказуються під кожною ілюстрацією (наприклад, Рис. 2. Переваги ефективної структуризації попиту).
- 3.4. Рисунки, виконані у MS Word, потрібно згрупувати; вони повинні бути єдиним графічним об'єктом. Для рисунків, зроблених у програмі Excel, потрібно додатково до статті відправити файл Excel (2003).
- 3.5. Формули виконуються за допомогою вбудованого редактора формул MS Equation і нумеруються з правого боку.
- 3.6. Посилання на літературу в тексті необхідно подавати в квадратних дужках, наприклад, [3, с. 35; 8, с. 56–59], в яких перша цифра вказує порядковий номер джерела в списку літератури, а друга – відповідну сторінку в цьому джерелі; одне джерело (зі сторінкою) відокремлюється від іншого крапкою з комою.
- 3.7. У статті не повинно бути переносу слів та макросів При наборі слід вимкнути автоматичний «м'який» перенос (заборонені «примусові» переноси – за допомогою дефісу). Абзаци позначати тільки клавішею «Enter», не застосовувати пробіли або табуляцію (клавіша «Tab»).

4. Матеріали, які потрібно подати до редакції.

- 4.1. Стаття, рисунки окремими файлами (якщо потрібно (див. пункт 3.4)).
- 4.2. Анкета (скачати на сайті).
- 4.3. Рецензія на статтю* (з підписом рецензента та печаткою):
 - якщо автор або один із співавторів не має наукового ступеня (статті українською, російською або англійською мовами);
 - якщо в статті один автор, який не має наукового ступеня доктора наук (статті англійською мовою).

Матеріали надсилати на електронну адресу economy_2008@ukr.net

* Рецензію та витяг редакція має право запросити у автора з науковим ступенем.

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 22 листопад 2023 р.

У НОМЕРІ:

Економічна наука

Орел А. М., Орел В. М.

Становлення ринку споживачів крафтових продуктів в системі маркетингу 7

Ємельянов О. Ю.

Види, чинники утворення та способи подолання перешкод при здійсненні інвестиційної діяльності підприємств 12

Тшонковські К.

Банківська діяльність в умовах економічної кризи: національний та міжнародний досвід 17

Калініченко Д. Ю., Голян В. А., Бардась В. М.

Фінансово-інвестиційний вимір надходжень земельної ренти до місцевих бюджетів в умовах поглиблення децентралізації 23

Прокопенко Н. С., Баланюк Ю. В., Резнік Г. О., Федюк В. В.

Визнання самоосвіти в Україні: реалії сьогодення 29

Коваленко Н. В., Діброва Л. В., Колесник Т. В., Ралко О. С.

Безпекове управління конкурентоспроможністю продукції підприємств на зовнішньому ринку в умовах формування інноваційних кластерів і змін у системі професійної зайнятості та публічного управління 35

Дубина М. В., Тарасенко А. В.

Удосконалення інституційного забезпечення функціонування системи захисту прав споживачів фінансових послуг в Україні 40

Сисоєва І. М., Роледерс В. В., Ціхановська О. М.

Інформаційний менеджмент у циркулярній економіці: небезпечні загрози й уразливості 46

Харчук Т. В., Ткаченко В. І., Ткаченко Н. Е., Паустовська Т. І.

Сценарії розвитку інтелектуального потенціалу та кадрової безпеки в системі інноваційного управління підприємством в умовах диджиталізації 53

Кишакевич Б. Ю., Демедюк Б. Т.

Проблеми та перспективи розвитку малого та середнього бізнесу в країнах Європи 58

Лазебник Л. А., Фурманюк І. Г.

Міське планування як прогресивна форма просторово-економічної трансформації 64

Меліхова Т. О., Ладуха Д. М.

Удосконалення організації обліку та контролю розрахунків з постачальниками на малому підприємстві для підвищення ефективності економічної безпеки 69

Грabcук О. М., Марецька О. С.

Забезпечення ефективності функціонування механізму активних банківських операцій в умовах війни 75

Сітковська А. О., Полегенька М. А., Шаповал С. С.

Теоретичні аспекти трудового потенціалу підприємств 81

Савчук К. Д.

Особливості управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання в сучасних умовах 86

Марченко І. С.

Особливості нафтоекспортної спеціалізації країн в аспекті їх економічного зростання в сучасних нестабільних умовах розвитку 92

Андросюк Ю. Є., Балан В. Г.

Підхід до розробки комплексної методики оцінювання обсягу збитків, завданих унаслідок знищення чи пошкодження майна у зв'язку зі збройною агресією Російської Федерації 98

Тягунова З. О., Білінська О. П., Янчик І. М.

Трансформації кадрового менеджменту та обліку персоналу підприємств України в умовах війни 106

Малиновська Ю. Б., Орищин Н. Р., Паращин О. Р., Хом'як Я. М.

Моделювання інноваційно-інвестиційних стратегій діяльності підприємства 112

ІНВЕСТИЦІЇ: ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

№ 22 листопад 2023 р.

У НОМЕРІ:

Економічна наука

Бровко Л. І., Водолазська О. А., Ісмайлова С. І.

Формування фінансових ресурсів аграрних підприємств України в умовах воєнних дій 118

Лаврова-Манзенко О. О., Ткаченко А. А., Матюшенко Н. Р.

Облік відновлення необоротних активів вітчизняних суб'єктів господарювання в умовах війни 124

Курбацька Л. М., Кадирус І. Г., Кадирус А. О., Самсонов І. В.

Імідж підприємства та основні етапи його формування 128

Терещенко І. О., Омельчук А. Ю., Кравченко В. О., Сивинський І. С., Хоролець А. Г.

Інструменти маркетингових комунікацій в HR-маркетингу та формуванні іміджу підприємства 134

Ходаківський В. М., Гулінський О. В., Гірман Д. В., Хижко А. В.

Обґрунтування умов та ризиків інвестиційного забезпечення аграрних підприємницьких структур в сучасному господарському середовищі 139

Ніжейко К. А.

Практичні засади функціонування міжнародних стратегічних альянсів в IT-сфері 147

Смирна К. В.

Вплив чинників фіскальної сфери та податкової політики на фінансову безпеку країни 154

Хвіст В. В.

Розвиток підходів до підвищення ролі фінансового ринку у забезпеченні інвестиційної безпеки держави 159

Стопченко Є. І.

Організаційні основи імплементації інноваційних технологій в управління готельними підприємствами 166

Державне управління

Линдюк О. А., Твердохліб О. С., Потеряйко С. П.

Внутрішній аудит у сфері цивільного захисту в умовах воєнного стану 174

Драган І. В., Дацій Н. В., Драган І. О.

Вплив фінансового механізму державного регулювання на розвиток галузі охорони здоров'я в Україні 179

Попело О. В., Олифіренко Ю. І.

Державний контроль за використанням земель у контексті забезпечення національної безпеки 185

Горбата А. П., Синельникова Т. Б.

Особливості національної системи стійкості на рівні територіальних громад в умовах війни 191

Ханіна О. І.

Сутність та методологічні функції науки державного управління охороною здоров'я 197

Тюріна Д. М.

Сучасна реалізація гендерної політики держави в умовах глобалізації 203

Захаріна О. В., Сазанський Р. М.

Імплементація публічно-приватного партнерства у практику управління розвитком туристичної сфери 208

Гусятинська А. М., Лоцихін О. М.

Пріоритетні вектори модернізації механізмів інформаційно-комунікативної взаємодії органів публічного управління з громадськістю в контексті європейської інтеграції 215

2. Семигіна Т., Баланюк Ю., Семенець-Орлова І. (2022). Політика Європейського Союзу щодо взаємного визнання професійних кваліфікацій. Наукові праці МАУП. Політичні науки та публічне управління. 2022. № 3. С. 96—105.

3. Семигіна Т. В., Баланюк Ю. В. Розвиток в Україні механізмів державного регулювання системи професійних кваліфікацій. The system of public administration in the context of decentralization of power: Collective monograph. Riga: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. С. 129—146.

4. Семигіна Т.В. Європейська практика підтвердження професійних кваліфікацій на основі неформальної освіти. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2020. Вип. 3 (132). С. 57—65.

5. Семигіна Т. В., Баланюк Ю. Політика щодо професійних кваліфікацій як інструмент європейської інтеграції. Scientific method reality and future trends of researching: Izdevnieciba "Baltija Publishing", 2020. С. 129—146.

6. Постанова КМУ від 2 червня 2021 р. № 576 "Про затвердження Порядку визнання в Україні професійних кваліфікацій, здобутих в інших країнах". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 07.08.23).

7. Постанова КМУ від 16 червня 2021 р. № 620 "Про затвердження Положення про Реєстр кваліфікацій" (зі змінами та доповненнями від 27 вересня 2022 р. № 1063). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 12.08.23).

8. Наказ Міністерства освіти і науки України від 22 квітня 2021 р. № 452 "Про затвердження Типового положення про кваліфікаційний центр" (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 червня 2021 р. за № 804/36426. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-21#Text> (дата звернення: 07.08.23).

9. Постанова КМУ від 15 вересня 2021 р. № 956 "Про затвердження Порядку присвоєння та підтвердження професійних кваліфікацій кваліфікаційними центрами". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.08.23).

10. Постанова КМУ від 22 вересня 2021 р. № 986 "Деякі питання акредитації кваліфікаційних центрів". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/986-2021-%D0%BF#Text> (дата звернення: 27.08.23).

11. Постанова КМУ від 31 травня 2017 р. № 373 "Про затвердження Порядку розроблення, введення в дію та перегляду професійних стандартів" (зі змінами та доповненнями Постанова КМУ від 27 грудня 2022 р. № 1453 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 31 травня 2017 р. № 373"). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1453-2022-%D0%BF#Text> (дата звернення: 23.08.23).

12. Закон України "Про освіту" від 5 вересня 2017 року № 2145-VII із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 12.08.23).

References:

1. Semyhina, T. and Balaniuk, Yu. (2021), "Formation of policy on professional qualifications in the

context of global educational and labor mobility", Modernizatsiia publicnoho upravlinnia v umovakh hlobal'nykh zmin svitovoho prostoru [Modernization of public administration in conditions of global changes in the world space], Torun', L'viv, Ukraine, pp. 109—136.

2. Semyhina, T. Balaniuk, Yu. and Semenets'-Orlova, I. (2022), "European Union policy on mutual recognition of professional qualifications", Naukovi pratsi MAUP. Politychni nauky ta publichne upravlinnia, vol. 3, pp. 96—105.

3. Semyhina, T.V. and Balaniuk Yu.V. (2020), "Development of mechanisms of state regulation of the system of professional qualifications in Ukraine", The system of public administration in the context of decentralization of power, Baltija Publishing, Riga, Latvia, pp. 129—146.

4. Semyhina, T.V. (2020), "European practice of confirming professional qualifications based on non-formal education", Naukovyj visnyk Pivdenoukrains'koho natsional'noho pedahohichnoho universytetu imeni K.D. Ushyns'koho, vol. 3 (132), pp. 57—65.

5. Semyhina, T.V. and Balaniuk, Yu. (2020), "Policy regarding professional qualifications as a tool of European integration", Scientific method reality and future trends of researching, Baltija Publishing, Riga, Latvia, pp. 129—146.

6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the Procedure for recognition in Ukraine of professional qualifications obtained in other countries", <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 07.08.23).

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the Regulations on the Register of Qualifications", <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/620-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 12.08.23).

8. Ministry of Education and Science of Ukraine (2021), Order "On the approval of the Standard Regulation on the qualification center", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0804-21#Text> (Accessed 07.08.23).

9. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "On approval of the Procedure for assignment and confirmation of professional qualifications by qualification centers", <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/956-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 11.08.23).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution "Some issues of accreditation of qualification centers", <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/986-2021-%D0%BF#Text> (Accessed 27.08.23).

11. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution "On the approval of the Procedure for the development, implementation and revision of professional standards", <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1453-2022-%D0%BF#Text> (Accessed 23.08.23).

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On Education", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 12.08.23).

Стаття надійшла до редакції 08.11.2023 р.

УДК 339.137.2:339.9:007.3(02)

*Н. В. Коваленко,
д. е. н., доцент, професор кафедри менеджменту,
Національний транспортний університет, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8011-1373>*

*Л. В. Діброва,
к. е. н., доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту
та зовнішньоекономічної діяльності, Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4877-0496>*

*Т. В. Колесник,
к. е. н., доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних
джерел енергії, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-2061-3184>*

*О. С. Ралко,
к. е. н., доцент, доцент кафедри адміністративного менеджменту
та зовнішньоекономічної діяльності, Національний університет біоресурсів
і природокористування України, м. Київ, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3634-6770>*

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.22.35

БЕЗПЕКОВЕ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗОВНІШНЬОМУ РИНКУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ КЛАСТЕРІВ І ЗМІН У СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ ЗАЙНЯТОСТІ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

*N. Kovalenko,
Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Management, National Transport University, Kyiv, Ukraine
L. Dibrova,*

*PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Administrative Management and Foreign Economic Activity,
National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv*

*T. Kolesnyk,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Administrative Management and Alternative Energy Sources,
Vinnytsia National Agrarian University, Ukraine, Vinnytsia*

*O. Ralko,
PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Administrative Management and Foreign Economic Activity, National
University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Ukraine, Kyiv*

**SAFETY MANAGEMENT OF THE COMPETITIVENESS OF PRODUCTS OF ENTERPRISES ON THE
FOREIGN MARKET IN THE CONDITIONS OF THE FORMATION OF INNOVATION CLUSTERS
AND CHANGES IN THE SYSTEM OF PROFESSIONAL EMPLOYMENT AND PUBLIC
ADMINISTRATION**

В статті узагальнено пропозиції щодо безпекового управління конкурентоспроможністю продукції підприємств на зовнішньому ринку у умовах формування інноваційних кластерів та змін у системі професійної зайнятості та публічного управління. Для успішної реалізації стратегії ЗЕД необхідне забезпечення достатньої та навіть високої конкурентоспро-

можності підприємства. Цього можна досягти за допомогою: виходу на новий ринок з новим товаром, або підвищення якості товарів, а також шляхом створення високоякісного товару; розробки піонерного товару, який буде лідером або монополістом на найближчі роки, забезпечуючи перевагу над конкурентами й затверджуючи репутацію підприємства як новатора; забезпечення, аби товар вигідно відрізнявся у очах покупців від товарів конкурентів; розробки різних товарів й маркетингових програм для кожного сегмента зовнішнього ринку або ринків й тим самим забезпечення диференційного маркетингу; пошуку нових ринків збуту для товарів, що випускаються підприємством. Важливою складовою частиною стратегії ЗЕД є формування й розширення асортименту експортованих товарів. Формування та управління експортним асортиментом товарів полягає у тому, аби мати такий набір товарів, який був би найбільш переважним для успішної роботи на зовнішньому ринку й забезпечував би досить високу ефективність експортної діяльності підприємства. Підприємству необхідно відмовитися від неефективних морально застарілих товарів й виключити їх з експортної програми. у рамках інноваційного кластеру необхідно прагнути до збільшення витрат на НДДКР й віддачі від цих досліджень, переозброєнню, модернізації структури основних засобів. Розвиток інформаційної системи з тим, аби враховувати запити споживачів та по можливості орієнтувати виробництво на їх смаки й потреби, системи пошуку клієнтів, підвищення турботи про клієнтів — важливий напрям діяльності підприємства. Тісна співпраця з фінансовими організаціями, банками, аби мати можливість виробляти продукцію навіть у умовах недоліку оборотних коштів, аби заручатися підтримкою, гарантіями цих фінансових установ й, тим самим, створювати сприятливі умови для залучення інвестицій. Правильний вибір видів експорту та агентів. Зменшення складських запасів й кількості відходів, зменшення долі дорогих складових, сировини у вартості продукції та заміна їх вітчизняними, вживання найбільш досконалих технологій з метою підвищення продуктивності виробництва, зниження собівартості продукції. Використання гнучкої цінової політики, а також підвищення якості післяпродажного сервісу у умовах формування інноваційних кластерів та змін у системі професійної зайнятості та публічного управління має неабиякі перспективи розвитку.

The article summarizes proposals regarding the safe management of the competitiveness of the products of enterprises on the foreign market in the conditions of the formation of innovation clusters and changes in the system of professional employment and public administration. For the successful implementation of the foreign trade strategy, it is necessary to ensure sufficient and even high competitiveness of the enterprise. This can be achieved by: entering a new market with a new product, or improving the quality of products, as well as by creating a high-quality product; development of a pioneering product that will be a leader or monopolist for the coming years, providing an advantage over competitors and establishing the company's reputation as an innovator; ensuring that the product favorably differs in the eyes of buyers from the products of competitors; development of different products and marketing programs for each segment of the foreign market or markets and thereby ensuring differential marketing; search for new sales markets for goods produced by the enterprise. Formation and expansion of the range of exported goods is an important part of the foreign trade strategy. The formation and management of the export range of goods consists in having such a set of goods that would be the most preferable for successful work on the foreign market and would ensure a fairly high efficiency of the enterprise's export activity. The company needs to abandon inefficient obsolete goods and exclude them from the export program. Within the framework of the innovation cluster, it is necessary to strive for an increase in spending on R&D and returns from these studies, rearmament, and modernization of the structure of fixed assets. The development of the information system in order to take into account the requests of consumers and, if possible, to orient the production to their tastes and needs, customer search systems, increasing care for customers is an important direction of the company's activity. Close cooperation with financial organizations, banks, in order to be able to produce products even in conditions of lack of working capital, to enlist the support and guarantees of these financial institutions and, thereby, create favorable conditions for attracting investments. The right choice of export types and agents. Reducing warehouse stocks and the amount of waste, reducing the share of expensive components and raw materials in the cost of products and

replacing them with domestic ones, using the most advanced technologies in order to increase production productivity, reduce the cost of production. The use of a flexible pricing policy, as well as the improvement of the quality of after-sales service in the conditions of the formation of innovative clusters and changes in the system of professional employment and public administration, has considerable prospects for development.

Ключові слова: безпека, управління конкурентоспроможністю продукції, підприємства, зовнішні ринки, формування інноваційних кластерів, зміни, система професійної зайнятості, публічне управління.

Key words: safety, product competitiveness management, enterprises, foreign markets, formation of innovation clusters, changes, professional employment system, public administration.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Конкурентоспроможність продукції — вагомий фактор доцільності виходу підприємства на зовнішній ринок, фактор ефективного проведення зовнішньоекономічних операцій й основа вибору засобів та методів виробничо-експортної діяльності, яка є сукупністю якісних й вартісних ознак продукції, яка забезпечує задоволення конкретних потреб споживачів. У сучасних умовах на міжнародному ринку на зміну ціновій конкуренції прийшла нецінова, тобто конкуренція техніко-технологічного та якісного рівня продукції. У конкурентній боротьбі на ринках збуту перемагає не той, хто пропонує нижчі ціни, а той, хто пропонує більш високу якість, оскільки продукція із кращою якістю значно ефективніша для користувача. Однак, при цьому роль ціни не зменшується, вона постійно була й буде виступати найвпливовішим критерієм максимізації питомого та граничного прибутку. Особливо дане питання актуально у процесі безпекового управління конкурентоспроможністю продукції підприємств на зовнішньому ринку у умовах формування інноваційних кластерів та змін у системі професійної зайнятості та публічного управління. Дані факти актуалізують тему дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, У ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ Й НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Рівень конкурентоспроможності експортної продукції характеризують показники попиту на неї, а економічний ефект при цьому виражається масою одержаного прибутку від реалізації продукції на зовнішньому ринку. Крім цього, на фактичний рівень конкурентоспроможності продукції вказують такі актуальні економічні показники, як: динаміка експорту продукції у вартісному та натуральному виразі (перевищення темпів росту вартісного обсягу продукції із урахуванням інфляційного підвищення цін над ростом її фізичного обсягу свідчить щодо підвищення попиту на неї); відношення прибутку від реалізації продукції на зовнішньому ринку до обсягу її експорту (збільшення такого показника ука-

зує на підвищення рівня конкурентоспроможності продукції); відношення обсягу реалізації експортної продукції до вартості матеріально-виробничих запасів (зменшення даного показника свідчить щодо сповільнення оборотності запасів через зниження рівня попиту на продукцію або збільшення матеріальних запасів); відношення обсягів експорту до нереалізованої експортної продукції (зменшення рівня цього показника свідчить щодо зниження попиту або перевиробництва експортної продукції); відношення обсягів реалізації експорту до дебіторської заборгованості відображає обсяги комерційних кредитів, наданих іноземним покупцям (чим вищий попит на експортну продукцію, тим нижчий розмір кредиту, менша дебіторська заборгованість); портфель іноземних замовлень, обсяг якого характеризує попит на продукцію вітчизняних підприємств; завантаження виробничих потужностей продукцією на експорт (зниження попиту викликає зменшення даного показника); обсяги й напрямки капіталовкладень (показник відтворює ступінь спрямування капітальних інвестицій у виробництво найперспективніших й найбільш перспективних конкурентоспроможних видів продукції) [1—10]. Представлені показники потребують чіткого узагальнення у умовах формування інноваційних кластерів та змін у системі професійної зайнятості та публічного управління.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідити безпекове управління конкурентоспроможністю продукції підприємств на зовнішньому ринку в умовах формування інноваційних кластерів і змін у системі професійної зайнятості та публічного управління.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Підприємство на зовнішньому ринку у умовах формування інноваційних кластерів та змін у системі професійної зайнятості та публічного управління завжди повинне прагнути до володіння конкурентними перевагами: у витратах, якості, ціні, асортименті продукції. Одним з основних завдань при розробці стратегії підприємств є забезпечення лідерства, як у конкурентоспроможності продукції, так й у цілому підприємства, через досягнення конкурентних переваг.

Таблиця 1. Основні параметри якості товарів-конкурентів й оцінюваного товару

Параметри	Коефіцієнт значимості параметрів	Значення параметра W_i для товарів підприємств				
		А	Б	В	Г	Д
Якість, %	0,6	100	92	95	99	98
Асортимент, кількість найменувань – шт.	0,3	7	5	4	4	7
Престижність, %	0,1	95	92	90	90	89
Середня ціна спожив., грн/кг $S_{\text{спожив.}}$	-	2,85	2,90	2,94	3,00	2,81

Для апробації проведених досліджень сконцентруємо увагу на підприємстві (умовно А), що є ініціатором інноваційного кластеру з підприємствами Б, В, Г, Д, має достатньо розвинену асортиментну політику, але має при цьому виробництво не всіх видів продукції достатньо прибутковим. Проведемо оцінку конкурентоспроможності виробленої ними продукції на підставі коефіцієнта конкурентоспроможності:

$$K = I_{т.п.} : I_{е.п.} \quad (1),$$

де K — коефіцієнт конкурентоспроможності;

$I_{т.п.}$ — індекс технічних параметрів (якості);

$I_{е.п.}$ — індекс економічних параметрів (вартість).

$$I_{т.п.} = (D_i \times Q_i) \quad (2),$$

де D_i — коефіцієнт значимості параметрів якості;

Q_i — відносний параметр якості.

$$Q_i = W_{i_{\text{оцін.}}} : W_{i_{\text{конк.}}} \quad (3),$$

де $W_{i_{\text{оцін.}}}$ — параметри якості оцінюваного товару;

$W_{i_{\text{конк.}}}$ — параметри якості товару конкурентів.

$$I_{е.п.} = S_{\text{спожив.оцін.товару}} : S_{\text{спожив.конкур.}} \quad (4),$$

$$S_{\text{спожив.}} = S_{\text{продажів}} + M \quad (5),$$

де M — сумарні витрати споживачів за весь період експлуатації товару.

На основі даних розрахунків можна зробити висновок, що найбільш значущими конкурентами для підприємства А є підприємство Г, коефіцієнт конкурентоспроможності складає 0,99. Конкурувати з даним виробником дуже складно, тому що підприємство Г досить довго є лідером з виробництва та реалізації борошна. Однак позитивною рисою є перевага підприємства А у ціні продукції, що випускається.

Зробимо оцінку конкурентоспроможності підприємства А з використанням конкурентної карти ринку (табл. 2). Конкурентна карта ринку будується з використанням двох показників: зайнятої ринкової частки й динаміки ринкової частки.

Конкурентна карта ринку будується виходячи із перехресної класифікації розміру й динаміки ринкової частки. Це дозволяє виділити 16 типових положень підприємства, що характеризують їх статус й відрізняється ступенем використання конкурентних переваг й потенційних можливостей протистояти тиску конкурентів.

На підставі матриці формування конкурентної карти ринку борошна можна зазначити, що підприємство А поступається позиціями підприємства Г з темпу приросту ринкової частки. На рівних позиціях знаходиться з підприємством Б.

Підводячи підсумки аналізу ринку борошна зазначимо, що підприємство А

є перспективним підприємством з великим потенціалом. Підприємство має дуже багато конкурентів, що стимулюють виготовляти високоякісну конкурентну продукцію. Метою політики керівництва підприємства А у області якості повинно стати досягнення й підтримка якості борошна, що випускається, й хлібобулочних виробів на рівні, що перевищує рівень якості всієї аналогічної продукції, що випускається у Україні, тобто досягнення якості № 1 у Україні. Продукція, що випускається, повинна відповідати встановленим й очікуваним вимогам споживачів й суспільства у цілому й відповідати умовам й можливостям її реалізації за цінами, що дозволяють дістати максимальний прибуток.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

На нашу думку, для успішної реалізації стратегії ЗЕД необхідне забезпечення достатньої та навіть високої конкурентоспроможності підприємства. Цього можна досягти за допомогою: виходу на новий ринок з новим товаром, або підвищення якості товарів, а також шляхом створення високоякісного товару; розробки піонерного товару, який буде лідером або монополістом на найближчі роки, забезпечуючи перевагу над конкурентами й затверджуючи репутацію підприємства як новатора; забезпечення, аби товар вигідно відрізнявся у очах покупців від товарів конкурентів; розробки різних товарів й маркетингових програм для кожного сегмента зовнішнього ринку або ринків й тим самим забезпечення диференційного маркетингу; пошуку нових ринків збуту для товарів, що випускаються підприємством. Важливою складовою частиною стратегії ЗЕД є формування й розширення асортименту експортованих товарів. Формування та управління експортним асортиментом товарів полягає у тому, аби мати такий набір товарів, який був би найбільш переважним для успішної роботи на зовнішньому ринку й забезпечував би досить високу ефективність експортної діяльності підприємства. Підприємству необхідно відмовитися від неефективних морально застарілих товарів й виключити їх з ек-

Таблиця 2. Матриця формування конкурентної карти ринку для підприємства ініціатора інноваційного кластеру та його конкурентів (потенційних партнерів)

Темпи приросту ринкової частки (Т), %	Частка ринку, %			
	Лідери ринку (при частці ринку більш 40%)	Підприємства з сильною конкурентною позицією (при частці ринку від 40 до 15%)	Підприємства зі слабкою конкурентною позицією (при частці ринку від 15 до 5%)	Аутсайтери ринку (при частці ринку менш ніж 5%)
	1	2	3	4
Підприємства з швидко поліпшуємою конкурентною позицією (Т більш 10%)	1	Г	-	-
Підприємства з поліпшуємою конкурентною позицією (Т від 10 до 5%, включно)	2	А	Б	-
Підприємства з погіршеною конкурентною позицією (Т від 5 до -5% включно)	3	-	-	Д
Підприємства зі швидко погіршеною конкурентною позицією (Т менш ніж - 5%)	4	-	-	В

спортивної програми. у рамках інноваційного кластеру необхідно прагнути до збільшення витрат на НДДКР й віддачі від цих досліджень, переозброєнню, модернізації структури основних засобів. Розвиток інформаційної системи з тим, аби враховувати запити споживачів та по можливості орієнтувати виробництво на їх смаки й потреби, системи пошуку клієнтів, підвищення турботи про клієнтів — важливий напрям діяльності підприємства. Тісна співпраця з фінансовими організаціями, банками, аби мати можливість виробляти продукцію навіть у умовах недоліку оборотних коштів, аби заручатися підтримкою, гарантіями цих фінансових установ й, тим самим, створювати сприятливі умови для залучення інвестицій. Правильний вибір видів експорту та агентів. Зменшення складських запасів й кількості відходів, зменшення долі дорогих складових, сировини у вартості продукції та заміна їх вітчизняними, вживання найбільш досконалих технологій (особливо енергозбережних) з метою підвищення продуктивності виробництва, зниження собівартості продукції. Використання гнучкої цінової політики, а також підвищення якості післяпродажного сервісу. Дослідження інструментів безпекового управління конкурентоспроможністю продукції підприємств на зовнішньому ринку у умовах формування інноваційних кластерів та змін у системі професійної зайнятості та публічного управління має неабиякі перспективи розвитку.

Література:

1. Березюк С. В. Сучасний стан та особливості формування соціальних стандартів у Україні. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки й практики*. 2021. № 4 (58). С. 67—82.
2. Березюк С. В., Токарчук Д. М., Яремчук Н. В. Нові вимоги до провладного українського політикуму у умовах повоевної відбудови економіки України. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки й практики*. 2022. № 4 (62). С. 24—41.
3. Калетнік Г. М., Здирко Н. Г. Державний контроль публічних закупівель: оцінка стану та напрями вдосконалення. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки й практики*. 2019. № 6 (46). С. 142—155.
4. Колесник Т. В. Інституційні стимули підвищення ефективності державного сектору при децентралізації. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки й практики*. 2020. № 1 (51). С. 69—86.
5. Колесник Т. В. Особливості управління бюджетом об'єднаних територіальних громад та їх специфічні завдання у сучасних умовах. *The scientific heritage*. 2020. № 49. Part. 5. P. 46—55.
6. Пронько Л. М. Соціальна політика об'єднаних територіальних громад як засіб відтворення людського капіталу сільських територій. *Економічний дискурс*. 2022. Випуск 1—2. С. 74—82.
7. Фурман І. В., Дмитрик О. В. Формування стратегічних напрямів розвитку сільських територій. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2022. Випуск 13. С. 46—53.
8. Kaletnik G. M., Lutkovska S. M. Implementation of Public-Private Partnership Models in the Field of Ecological Modernization of the Environmental Safety System. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. № 10. 1. P. 81—89.
9. Kovtun O., Lutsiak V., Ostapchuk A., Lavinska D., Sieriebriak K., Kononenko A., Bebko S. Contemporary Management of University's Strategic Development: the Case Study on Ukrainian Universities. *International journal of computer science and network security*. 2021. Vol. 21 (12). P. 269—279.
10. Lutsiak V., Kovtun O., Ostapchuk A., Khlystun D. Ukraine's social service marketing system as a tool of support management decisions in wartime. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2022. Vol. 44 (4). P. 451—460.

References:

1. Berezyuk, S.V. (2021), "The current state and peculiarities of the formation of social standards in Ukraine", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*, vol. 4 (58), pp. 67—82.
2. Berezyuk, S.V., Tokarchuk, D.M., and Yaremchuk, N.V. (2022), "New requirements for pro-government Ukrainian politicians in the conditions of post-war reconstruction of Ukraine's economy", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*, vol. 4 (62), pp. 24—41.
3. Kaletnik, G.M. and Zdyrko N.G. (2019), "State control of public procurement: state assessment and directions for improvement", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*, vol. 6 (46), pp. 142—155.
4. Kolesnyk, T.V. (2020), "Institutional incentives for increasing the efficiency of the public sector during decentralization", *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktual'ni pytannya nauky i praktyky*, vol. 1 (51), pp. 69—86.
5. Kolesnyk, T.V. (2020), "Peculiarities of budget management of united territorial communities and their specific tasks in modern conditions", *The scientific heritage*, vol. 49.5, pp. 46—55.
6. Pronko, L.M. (2022), "Social policy of united territorial communities as a means of reproduction of human capital of rural areas", *Ekonomichnyy dyskurs*, vol. 1—2, pp. 74—82.
7. Furman, I.V. and Dmytryk, O.V. (2022), "Formation of strategic directions for the development of rural areas", *Tavriys'kyi naukovyy visnyk. Seriya: Ekonomika*, vol. 13, pp. 46—53.
8. Kaletnik, G.M. and Lutkovska, S.M. (2021), "Implementation of Public-Private Partnership Models in the Field of Ecological Modernization of the Environmental Safety System", *European Journal of Sustainable Development*, vol. 10.1, pp. 81—89.
9. Kovtun, O., Lutsiak, V., Ostapchuk, A., Lavinska, D., Sieriebriak, K., Kononenko, A. and Bebko, S. (2021), "Contemporary Management of University's Strategic Development: the Case Study on Ukrainian Universities", *International journal of computer science and network security*, vol. 21 (12), pp. 269—279.
10. Lutsiak, V., Kovtun, O., Ostapchuk, A. and Khlystun, D. (2022), "Ukraine's social service marketing system as a tool of support management decisions in wartime", *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, vol. 44 (4), pp. 451—460.

Стаття надійшла до редакції 10.11.2023 р.